

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, kedd, augusztus 2

A „KELET” előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 16 frt.
Fél évre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 12-ik szám.

Hírlapok nem adnak vissza.

Tizenegyedik évfolyam.

BUDAPEST július 30. 1881.

n.— Az idők öröndetes jelének vehetjük Román Miron román érsek politikai programját, melyet a temesvári „Luminatorul” cz. lap közzétett. E program ugyancsak változatos, s magán viselni látszik a befejezetlenség bélyegét — úgy hallottuk, hogy a közlő lap Babes lapja, s csak az érsek tervei keresztülhúzására hozta napvilágra a későbbi tervezetet — de azért már oly egészséges annak anyaga, oly hazafias elvek vannak abban kifejezve, hogy Román érseket üdvözlőnk kell, mint olyat, ki népe és hazája iránt becsület és áldásos munkára szánta magát.

Különösen két pont van a programvázlatban, melyek teljesen kárpótolnak az abban levő s a végleges szövegben különben is megjavítható hiányokat. — Egyik azon pont, mely a román alkotmányos párt alapjául kijelenti, hogy e párt a magyar közjog alapján áll s a hivatkozott törvények által az unio-törvényt vita alá nem vonhatónak nyilvánítja. A másik pont, mely kimondja, hogy az alkotmányos román párt kiválólaga a magyar s román nép testvéries egyetértésére s barátságára fog törekedni.

E párt alapítása, azt hisszük, elhatározó hatású sakkhúzás lesz az erdélyi románok passivitásra harangüroző vezetői ellen, a kiknek működésében különben több a füst, mint a láng, mint az utóbbi választások is megmutatták, hogy az erdélyi románság nagy tömege, mely a választásokban, a vezérek passivitási jelszava daczára, részt vett, nem az ő táborukat képezi.

A román nép egészséges ösztöne tehát már kiérezte amaz igazságot, melynek Román programtervezete is csattanó bizonyítékát képezi, hogy a románok a passivitás terén vagyis a magyar közjog, s állameszme elleni oppositioiban sikert el nem érhetnek. S a román passivitási politikának ezen eredménytelensége egyuttal csatlakozóan azon tanulsággal bír ránk s lajlántuli szomszédainkra nézve, hogy a föderalistikus törekvések, melyek Ausztria közéletét folytonosan zavarták, nálunk épen nem találnak termékeny talajra, mert ha a sikerhez csak a legkevesebb kilátás mutatkozik is, akkor bizonynyal nem vergődnek az ellenkező irányzat előtérbe az erdélyi románok közt épen most, mikor a föderalistikus törekvések oda át Ausztriában a legmagasb hullámzásban vannak. Mig oda

A KELET TÁRCZÁJA.

KÉT MŰ A ROMÁN IRODA- LOMBÓL.

(Könyvismeret.)

Moldován Gergelytől.

Majdnem ezer év óta lakik a román együtt a magyarral.

Ezer év alatt a magyar megtanulta az oláh nyelvét azért, hogy parancsolni tudjon neki, de tovább nem ment. Kicsit érdekelt azon nép szokása, erkölce, irodalma és nem is igyekezett azokat finomítani, fejleszteni, gazdagítani.

Ezer év sok idő; — mindenesetre nagy felelősség háromok a magyar nemzetre, hogy azt a sok időt repülni engedte maga felett, a nélkül, hogy megismerni tanulta volna a népek lelkületét, melyek felett uralkodott.

Különben a múlt századokban ki álmodott volna azon eszmékről, melyek XIX-ik századot forrongásba hoztak? A ki azt mondta volna, hogy lenni fog idő, mikor a nemes portája olyan lesz, mint a jobbjé és a jobbágy a törvény egy talából fog enni a nemessel, megköveztek volna!

Pedig az idő megérkezett s a magyar nép az első közé tartozott, a ki 1848-ban azon eszméket proklamálta; — „a jobbágyaságot felszabadította s egyuttal azon eszméknek marttyra lett.

Kérdés, ha a magyar 1000 év alatt megismerni tanulta és akarta volna azokat, a kiknek parancsolt, s a kiket 1848-ban nagylelkűen felszabadított, keresztülment volna-e egy oly katasztrófán, mely annyi vért, annyi nemzeti tö-

megmozdult minden központfúró erő, s az egységes államszervezet alapjának rázkodik, gyöngül, addig nálunk a románok közt a passivitási politika tíz éves múlt után oda jutott, hogy már csak név szerint létezik. Bár e passivitás hazánknak tényleges kárt nem okozott, mégis csak úszintén örvendezni tudnánk, ha a románok a passivitás meddő politikájának hátat fordítanának, s a közös előmozdítására egyértelműleg seregelnének a magyar közjog s hazafias zászlaja alá. S így nem csoda, ha Román Miron nagy befolyása s fontos szava, mely a passivitás ellen irányul egész Magyarországon élénk visszhangra talál.

Két hibás pontja van azonban az érdekes román érsek program-tervezetének, melyeket annál inkább föl kell földniök, mivel az egyik nem valót tartalmaz, s a másik pont pedig veszélyezteteti az egész program hatásának sikerét.

Az első e pontok közül kimondja, hogy a román alkotmányos párt addig, míg a többi közjogi alapon álló pártok a nem-magyar elemek gyöngítésére irányuló törekvéssel föl nem hagyják, ezek szolidaritásba nem lép.

Azon állítás ellen, mintha a magyar közjogi alapon levő pártok a nem-magyar elemek gyöngítésére törekednének, azt hisszük, bátran tiltakozhatunk. Nem akarjuk őket sem gyengíteni, sem nemzetiségükből kivetkőztetni, sem kultur törekvéseikben hátráltatni. Igen is erősítjük a magyar államot, a magyar állam-eszmének garantiákat gyűjtünk, de az nem áll ellentétben a nemzetiség gyarapodásával, sőt azoknak épen palladiumát képezi idegen hódítás ellen. Nálunk a románok szabadon gyakorolhatják vallásukat, ápolhatják nyelvüket, nem úgy, mint például a szomszéd ki Szerbiában, melynek egyik túlnyomólag románok által lakott kerületében román népre szerb nyelvű iskola és isteni tisztelőt ocsolyáltatott.

De ha így áll a dolog — a minthogy így áll — akkor minek akarja a programtervezet a románoknak a magyar parlamentben leendő külön pártállását? Miért mondja ki egy külön román nemzeti párt szükségét? Erre nincs szükség sem államjogunk, sem a románok boldogulhatása érdekében, mindketőre nézve a közös működés erőteljesebb s egyedül üdvözítő biztosíték. A faj és nemzetiség szerinti pártalakulás egészségtelen állapot, sem közös erősségünkre, sem testvérisülésünkre nézve hasznos gyümölcsöt nem teremhet, ellenkezőleg csiráfát szolgálhat a különválásnak, s kerek,

két, annyi könnyű pusztított, annyi szívet megtört és annyi embert tett koldussá?

Ma jutottunk odaig, hogy a magyar óhajta és akarja megismerni a román népet mindenével, a miye van.

A sajtó szívesen ad tért minden közleménynek, a mi azokra vonatkozik; csakhogy igen kevesen vannak a magyarok közül, a kik képesek volnaak ily ismereteket közreadni, mert — mint mondtam — szinte ezer év után, nem ment odaig, hogy érdekeltje a nép szellemi vagyona vagy nyomorúsága, s következőleg nem ismervén ezeket, írni sem tud róluk. *)

Az 1881-ik év első felében mindjárt két munka jelent meg, melyek a román irodalmat ismertetik.

Örvendetes esemény, mintha sietősen akar-nak helyrehozni a múltak mulasztásait.

Vajha minél többen lennének munkások e téren.

*

*) Érdemes munkatársunk iránti tiszteletből változtatás nélkül adjuk becses cikkének e részét is, megjegyezvén azonban, hogy azon vádat, mintha a magyar irodalom nem kísérte volna a román kulturális mozgalmakat kellő figyelemmel, nem ismerjük jogosnak. Hogy századok óta nem kísérhette, az a dolog természetéből foly — a mennyiben a román irodalom jóformán e század 3-ik tizedében a fanarioták uralmának megszűntével (1820-ban) kezdődött. Azelőtt nem volt román irodalom. Idegen nemzet pedig alig „fejleszthet, gazdagíthat” idegen nyelvű irodalmat. Mondhatnánk egyébiránt példát arra, mikép nyomat az erdélyi magyar fejedelmek oláh nyelvű bibliát, minthogy a román nemzet nem teszi ezt. A román irod. mozgalmak megindulása óta, hogy mit tettek egyesek, mit a Kisf. Társ., mit lapjaik a román irod. megismertetésére, az köztudat. A mit tettek mindenesetre aránytalanul több annál, a mennyire a román irodalom vett tudomást a magyarról. Kötelességünk volt ennyit megjegyezni.

Szerk.

tet adhat az erre törő tendenciáknak. Mikor tehát a cél a román, s magyar nép szolidaritása, melyről el van ismerve, hogy mindkettőnek javára szolgál, akkor nem lehet jó az oly eszköz, mely végső eredményében a kívánatos célzt veszélyezteti.

De mint mondtuk, Román programtervezetének fő érdemét abban látjuk, hogy constatálja a román nép szükségérzetét a magyar nemzettel való egyetértésre jutás és szolidaritás iránt. Román nagy érdemet szerez népe és hazája iránt, ha népe közt e szükségérzetet ápolja s annak konkrét hazafias kifejezéséről gondoskodik: a magyar nemzet ápolja ez érzetet, becsüli a vele rokon jellemű nemes román fajt, s így mi sem áll a becsületes megegyezés útjában, mely a haza boldogulásának útja.

Nagy-Szebenből írják nekünk: Itt azon hír van elterjedve, hogy a nagy-szebeni esküdtsek még folyó év előtt leendő megszűntetéséről van határozva. Eredetileg csak a marosvásárhelyi és kolozsvári esküdtseki intézmények voltak életbe léptetve, a nagy-szebeni csak utólag lett szervezve. Ujabb időben kiderült, hogy két esküdtsek az erdélyrészi részekben bőven elegendő, a nagy-szebeni pedig merőben fölösleges, minél fogva ugyanazon módon, melyen életre lett hiva, tudniillik rendeleti uton az élők sorából ki lesz törölve. Erendszabály épen a sajtószabadság érdekében nagyon is kívánatos, mert tényleg áll az, hogy a ki a magyar államot és nemzetet nem gyalázza, azt Nagy-Szebenben az intranzigens fráterek tisztességes embernek nem tartják.

Az „Obzor” a tizes bankjegyekért. A zagrabi „Obzor” a cseh bankpártja alá áll a tíz forintos bankjeggyelben, s helyesli, hogy cseh főlirattal látták el a bankokat. Dunajszky miniszter eljárását az ily bankjegyek elfogadására nézve nagy elismeréssel fogadják. — Szapáry pénzügyi miniszterünk rendelkezését azonban, hogy a cseh nyelvű jeggyel ellátott bankjegyek el ne fogadtassanak, igen rosszallja. Nevezetes valami — így kiált fel az „Obz.” — hogy a magyarok és németek husz millió szlávot akarnak e téren is elnyomni! A bankjegy jelenlegi alakja a legnagyobb jogtalanság és sérelem az összes szláv népekre nézve, melyek e monarchia lakosságát képezik. Ismerve tehát ellenfeleinket, nem marad egyéb hátra, mint drasztikus szerrel bizonyítani be, hogy a német és magyar mellé még horvát, cseh és lengyel főlirattal látandók el a bankjegyek s hogy a szlávok nem engedik, mikép oly brutális módon térjenek fölöttük napirendre. Ha a bank s a magyar pénzügyminiszter azzal fenyegetődnék, hogy

Tárgyunkra térünk. Az említett munkák egyike: „Bihari román írók.” Irta: Márki Sándor. (Nagyvárad, 1881. Kiadja Hollósy Jenő.)

Szerző 160 lapon szakismerettel ismerteti a Bihar megyében működött román férfiak irodalmi munkásságát, nem csak azokat, a kik azon megyében születtek vagy laktak, hanem azokat is, a kik azon megyében létesült irodalmi vállalatokban részt vettek, munkáltak; mintegy 100 román íróról tesz említést, avagy hosszabb ismertetőket bocsátva azokról közre.

Egy egész irodalmat tár fel előttünk e mű, a következő tartalommal: Bevezetés. A bihari oláhok műveltségének kezdete. Vulcanu Samuel. Egyházi szónokok. Hittudások. Nyelvészet. Történelem. Jog és politika. Népevelés. A román nyelv és irodalom ismertetői. Népköltészet. Alkalmi versek. Szépirodalmi évkönyvek és lapok. Lyrikusok. Műfordítások. Színmű-irodalom. Beszély- és regényirodalom.

E gazdag tartalom felőli úgy szólva az összes irodalmi ágakat.

Ezen irodalmi ágakra szerző általános pillantást nyújt, aztán áttér a bihari írókra, a kik azon ágakban működtek.

Ezek között kellően méltatva találjuk: Alexi Jánost, Ember Györgyöt, Erdélyi Vazult, Gotsdu Manót, Vulcanu Józsefet, Marianescu Ath., Olteanu Jánost, Papp Szilágyi Józsefet, Pável Mihályt, Pompilin Míront, Román Míront, Román Sándort, Vancea Jánost, Vulcanu Samuelt, Trailla Ilyést, Pópa Györgyöt, Papfy Jusztint, Farkas györgyöt stb., mint a kiknek nemcsak Bihar, de egyuttal az egész román nép elismeréssel adózik kifejezett szellemi munkássá-

hasznó főliratu bankokat nem fogadnak el, azal senkire rá nem ijesztenek, tán a monarchia egyik felében érvénnyel fog birni az, a mi érvényes a másik felében s tán van még bíróság is, mely védelmet tud nyújtani az egyes magán embernek a magyar pénzügyminiszter irányzatos exclusivitása ellen.

Minisztertanács tartott szombaton délután a miniszterelnöki palotában Tisza Kálmán miniszterelnök elnöklése alatt. Részt vett benne valamennyi szakminiszter s kívülük Oreczy Béla b., ő felsége személye körüli miniszter is. A délutáni egy órától esti hét óráig tartott minisztertanácsban nagyszámú folyó ügy nyert elintéztet s tárgyalás alá vétetett a kormány munkaprogramja, valamint a jövő évi költségvetési előirányzat egy része. Tisza Kálmán miniszterelnök két napi tartózkodásra Bécsbe utazott.

A régi és az új horvát királyság. (Jogtörténeti vázlat a horvát-szlavon katonai határvidék polgárosítása ötletéből.)

(Két cikk)

Az alatt, a mig az új Horváth Szlavonia ekkép bár alkotmányellenesen politikai fogalom-má nőtte ki magát, kezdetét vette és megtörtént a Horvát-Szlavon katonai határvidék létesítése.

Mindenesetre sajátságos, hogy ezen határvidék végleges szervezése voltaképp akkor vette kezdetét, midőn már megszűnt azonvesztély, mely tulajdonképp okul szolgált az egész határvidéki intézmény létesítésére.

Okul szolgált az ország déli részeinek megvédése a török hódítás ellen, mely a mohácsi vész után a legnagyobb mértékben fenyegette és veszélyeztette hazánkat.

Ez vezette Ferdinándot, majd Rudolfot a katonai határvidéki szervezésére, noha már a mohácsi vész előtt II. Lajos magyar király és Ferdinánd főherceg között egyezés jött létre Zikla, Osztrovica, Knin, Klissa, Zengg és még egy pár vár német katonasággal való megvédése iránt.

E szerint már az első lépés idegen elemeket helyezett el és bízott meg az ország ezen részeinek megvédésére, mert nevezett várak a régi Horvátország területén fekttek, s mégis megvédésére idegen katonaság bízott meg, mely felett német parancsnok a hazán kívül Lajbachból rendelkezett. A mohácsi vész után a régi Horvátországnak már csak egy kis rész volt ment a török uralomtól, ezen rész, valamint Szlavoniának a Kulpa és Száva közötti része eszászari katonaság alá helyeztetett, és ugyanezkor Kőrösmegyében a varasdi generalatus állított fel. Előbbi a horvát, utóbbi szlavon katonai határvidéknek képezte alapját.

Az állandóan elhelyezett katonaság és a katonai szolgálat fejében privilegiumokkal le-

gukért; ott feltaláljuk a román nép összes egyházi méltóságait.

Márki Sándor, úgy tartom, hogy a román népnek kitűnő szolgálatot tett e munkájával; azzal kimutatta, hogy a román irodalom létezik; és kicsinyelni azt ezental bün volna. A magyar irodalom pedig szintén elismeréssel adózhatik szerzőnek; megadta a kulcsot a román irodalom megismeréséhez; ő az első közé tartozik, a ki e téren sikerrel fellépett; s a magyar irodalom figyelmét egy eddig ismeretlen irányba terelte. Ha nem ismerkedünk így, jó barátok sem leszünk soha.

Méltányolunk kell egymás munkásságát és a fráterizálás akkor könnyű lesz.

A másik munka ezime: Alexandri Vazul működése a román irodalomban. Irta Dulf Péter. (Kolozsvárt, 1881. Stein Jánosnál, ára 1 frt 30 kr.)

Dulf Péter, mint fiatal bölcsész, már is szolgálatot tett népének, melyhez tartozik. Alexandritől több költeményt magyarra fordítva közreadott s annak lefordítá egy egy felvonásos vigjátékát a kolozsvári színpad számára.

E nemes törekvés azonban legszebb kifejezést nyert a fennebb említett munka megírása és kiadásánál.

Szerző 132 lapon ismerteti Alexandrit, életrajzával, mint lantos, leíró, elbeszélő és dráma író; kellően méltatja őt, mint nyelvész is.

Rövid vonásokban adja mindenképp a román költői irodalom vázlatos történetét, az újászlúlet és irányzás korszakát, hogy Alexandri álláspontját a román irodalomban annál biztosabban kitüntethess.

Alexandri a román népnek kedvenc köl-

Hirdetési díjak.

Egy négyszög omentiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a hirdőhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelich Alajos Stadt Stabenbastei Nr. 2. (Eckhan) der Wollzeile 26.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések vételi irodája Budapest Szervitátor 3. sz.

Eljuttatási czikk

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

lepedett idegen főképp rácz lakosság, jelentékeny biztosságot szolgáltatnak, de nem csak és nem is annyira a magyar megyéknek, mint inkább a szomszéd német tartományoknak, miért ezen állapot fenntartását a német, illetőleg belső austriai rendek kiválólaga óhajtották, mert a régi horvát vég hely által Karinthia, Kraina és Görz, míg a szlavon öröhelyek által Steyermark volt védve, ezért azok fenntartására anyagi áldozattal is járultak, ezért Rudolf a vég helyi intézményt fenntartá, sőt 1578-ban ujonnan szervezte.

Két parancsnokság állított be, a szlavon-vasasdi — kibővítve később a petrinai vég hely-lyel — és a horvát-károlyvárosi; mindkettő az innemelléki Austria kormányzó parancsnoksága alá rendeltetett egyetértőleg a belső austriai hadi tanácssal.

I. Lipót alatt a török hatalom hanyatlásnak indult s uralma hazánknak megtörtetett, ekkép az eddigi közjogellenes és csakis a szükség által indokolt állapot további fenntartása alapját vesztette. S valóban Lipót 1703-iki rendeletével a már másfél századon tartott kivételes katonai állapot megszüntetését s illetőleg annak a szükséghez mért megszorítását határozta el, megrendelvé a varasdi és a báni határvidéki felosztását. Ezen rendeletek azonban Lipótnak halála és az e közben beállott európai belső zavarok miatt papíron maradtak, és ugyanazon okok, melyek Horvát Szlavonia régi közjogi viszonyainak visszaállítását megakadályozták, fenntartották továbbra a katonai határvidéki intézményt. Nem látszott ugyanis észszerűnek Magyarország polikiiki egységének visszaállítása, melynek erős alkotmányos értelete, bár déli és keleti részein erősen meg volt csontkiva, hatalmas gátat képezett az akkori Ausztria absolutistius törekvéseinek. —

A magyar, sőt szlavon rendek hasztalan sürgették a rendes jogállapot visszaállítását, a polgárosítást és visszakébeztet, a harcban a magyar alkotmányos kívánság hajóttörést szenvedett és elhatároótott a határvidéknek végleges katonai jellegű szervezése. A határőrök — kik eddig inkább polgárkatonák voltak — beosztattak ezredbe, nemzeti ruhájok habár erőszakkal felszereltetett katonai egyenruhával, a birtokviszonyok hűbéri alapon szabályoztattak.

Ehhez képes Mária Thérézia alatt 1750-ben a károlyvárosi határvidék beosztott 4 gyalog, 1 lovasezredbe (likka, okocsányi, szulini, ogulini); a varasdi két gyalog, egy lovasezredre (varasdi, sztyeggyi); a báni katonai végvidék 2 gyalogezred és 1 lovasszázadra (1 ső és 2-ik báni ezred); és Valkómege, továbbá Szerém, Verőce- és Pozsegamegyék egy része a gradiska, brodi és pétervárad ezredekre.

Az 1754-iki határörjog ekkép a határvidéket tisztán és kizárólaga katonai kormányzás alá rendelte és birtokviszonyaik alapjává a katonai hűbért tette, kimondván, hogy minden telek földtulajdonjoga az állam, illetőleg a császáré,

tője. „Nem szárnyalja tul az érzelm és heve mélységére, a gondolkodás ereje és fenségére nézve — Muresianu András; és nem áll magasabb — az eszmék gazdagságát s a nyelvezet báját illetőleg — Bolintinean Demeternél, mégis mindkettőnél nagyobb népszerűségnek örvend, és — nem jog nélkül — a „román költők fejedelme” címet viseli.

„Muresianu és Balintineanu nagy tehetségű valódi költők; de mert ők is, mint a többiek, nagybőrra csak idegen minták után indultak, hatásuk a nemzetre sokkal kisebb maradt, mint Alexandrié, a ki nemzeti talajból a román népköltészet friss és kiapadhatatlan forrásból merített gazdag képzelmének tápot.”

Ezért Alexandri legnagyobb.

Szerző részletesen és helyes felfogással ismerteti Alexandri összes irodalmi működését, egyes kitűnőbb költeményeit és munkáit.

Óhajtom, hogy e két munka minél szélesebb körben terjedjen el; minél többen igyekezzenek azokat megszerezni és átolvasni.

E két munka egyedül is képes felkölteni az idegenek figyelmét azon népre, melyet oláh-nak hívunk s mely „romun”-nak mondja magát; érdekot képes felkölteni egy irodalommal szemben, mely a magyar korona területén él és annak talajából nyer tápot.

E két munka is meggyőzheti az olvasót, hogy a román nép irodalma már a kezdetlegesség határain jóval túl van s egyáltalában azon a ponton, a melyet ignorálni nem szabad.

miért az egyest a katonai szolgálat teljesítésének föltétele alatti csakis a haszonélvezet illeti, ennél fogva ily szolgálat teljesítése nélkül birtok nem is szereshető.

Az 1754-iki jogot felváltotta 1807-ben a határőrvidéki törvény (mely azonban I. Ferencz által szintén abszolút módon adatott ki), mely ugy katonai, mint birtokjogi tekintetben alapjában az 1754-iki alapon állott.

Kimondattott ugyanis abban is, hogy a föld-hírok katonai hűbér, a tulajdon a császáré, az egyest a katonai szolgálat kötelezettsége és a közintézetekre fordítandó napszám és pénz adó-fizetése mellett, örökösire is átmenőleg, csak a haszonélvezet illeti.

1809-ben a határőrvidék eddigi állami kötelekéből kivételt, de 5 év múlva a párisi béke által megint visszanyerett, és ezután az előbbi katonai szerződésben maradt, sőt az 1850-ik év május 7-iki alaptörvény által (szintén abszolút módon) a katonai határőrvidék külön korona tartomány, a birodalmi hadsereg kiegészítő részének jelentetvén ki, az általa magyar alkotmányon és a közjogon még nagyobb sérelem ejtetett, de más tekintetben az alaptörvény a megváltozott birtokviszonyok érdekében a belszervezetre vonatkozólag celszerűbb utjásokat hozott be; nevezetesen: a megszüntette az eddigi katonai hűbér birtokviszonyt és a határőrvidék összes ingallan javait a házközösségek tulajdonába bocsátotta át, újból szabályozta a katonai szolgálatot és birtokviszonyt, mindkettő alapjává a házközösséget tette; enyhítette, részben megszüntette azon akadályokat, melyek az 1807-diki törvény által a tudomány, ipar, kereskedelmi stb. pályákra való léptetésre katonai okokból vagyoni jogi hátrányok terhe alatt felállítva lettek. — Törvényes védelem alá vette a házközösségi patriarcalis intézményt, mint nemzeti szokást, melynek lényege abban állott, hogy az egyes házközösséget a közös törzsből leszármazottak családjaikkal alkották; minden egyes ily házközösségben a vallás, rend, erkölcs, béke feletti felügyelet, vagyoni kezelés stb., a családtagok által választott idősebbet illette. Katonai közigazgatási szempontból változás állott be, a mennyiben az összes Horváth-Szlavon őrvidek 10 ezred és egy pár katonai községre osztottott be és a pétervárad területen kívül a zagrabi országos parancsnokság alá helyeztetett.

Horvát-Szlavonia, valamint a horvát-szlavon katonai határőrvidék ezek szerint régebben 3 különböző köz- és magánjogi szabályokkal és viszonyokkal bíró országterületekből alkottattott. Egy kis részét tette a régi Horvátország, mely Magyarországnak kapcsolott része volt bűbéri birtokviszonyaival; másik részét tette a régi Szlavonia, mely Magyarországnak kiegészítő része volt, ennek törvényei alatt és ehhez hasonló birtokviszonyokkal, és harmadik részét képezte a 4 magyar megye: Szerém, Verőce, Pozsega és Valkó.

Ezen feltüntetett lassankénti átalakulás ugy Horvát-Szlavoniában, mint ennek határőrvidékén azonban mindvégig magyar alkotmány- és jogellenes volt, mert az a magyar alkotmány keretén kívül, sőt a magyar országgyűléseken hozott törvényekkel ellenére vitetett keresztül. Azonban a joguál erősebb a hatalom, a hatalom pedig századokon keresztül kedvezett ezen átalakulásnak, intézményeinek, és így történt, hogy ezen területeken a köz-, magán- és családi stb. viszonyok nem az anyaország, hanem a tényleges uralom hatása elve alapján fejlődtek, voltak gyökereik.

A LÁMPAGYÚJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizedik fejezet.

Meglepetés.

(Folytatás.)

Gertrudnak természetesen az is eszébe jutott tépelődései közben, hogy az lehetséges, miszerént Villi elment Bostonba, őt kereste ott, s megtudta, hogy hol időz, ide sietett. S nyugodtabb megfontolás után az sem látszott ellentmondani e feltevésnek, hogy egy, csak esetleges találkozásnál nem ismerte fel őt; mert azt Gertrud nem ismerhette félre, mily rendkívüli nagy változás ment végbe rajta ugy arca, mint külső megjelenésére nézve; de a remény-sugár, mit e feltevés előidézett, csakhamar eltűnt ismét, vizsgálódolva, egy azelőtti este kapott levelére mrs. Ellisnek, a házgondnoknőnek, ki most Jeremy orvoséknál volt, ki bizonylat lejezte volna, egy ily nevezetes vendég hazaérkezését. Azonban fennmaradhatott, még azon lehetőség, hogy Elliszné megírhatta levelét, még mielőtt találkozott volna Villivel, s hogy ez csak épen most érkezhett ide, s még nem volt ideje Gertrud ideiglenes lakhelyét kipihatólni.

Bár azon nyugodt otthonias modor, melylyel Villi e reggelen miss Clinton oldalán sétálgatott, mind e feltevéseknek ellent látszék mondani, mégis Gertrud, ki gyöngéd odaadással ragaszkodott e

Midőn 1867-ben az alkotmányos aera újból szentesített, a legürgösebb feladat egyike volt hazánk területi viszonyainak rendezése.

A rendezést alkotmány- és közjogilag véno semmi sem akadályozta. — Mert, hogy mi a szorosan vett anyaország, melyek annak kiegészítő és kapcsolott részei, az jogilag kérdés tárgyát sem képezhette, mert erre nézve országgyűlési törvényekbe, a jogfolytonosság mindig hangsúlyozva és fentartva volt.

Az állam területi viszonyainak megváltoztatása alkotmányos országokban törvényhozási funkciót képez, mely törvényezikkekben nyer kifejezést.

S minthogy egyetlen-egy törvényezik sem létezett, melyben Magyarország lemondott volna területének a multban gyökerező közjogi viszonyairól, s minthogy egyetlenegy törvényezik sem létezett, melynek alapján Magyarország lemondott volna Szerém, Pozsega és Valkó megyékről, avagy, a melyben szentesítette volna a régi Szlavoniának új Horvátországgá átalakulását, avagy a katonai határőrvidék közjogi szervezését, egyáltalán a magyar közjog és alkotmány szerint semmi akadály fenn nem forgott arra nézve, hogy Magyarország, valóban salve pire alieni ne követelhetne volna Szerém, Verőce, Pozsega (maé Szlavonia) és Valkó (határőrvidék) megyékre nézve az 1751-iki 23-ik törvények fogantatását, mely mindez ideig alkotmányos uton megszüntetve nem volt, hogy t. i. fenti megyék ezután is Magyarország megyéinek tekintessenek, s a magyar országgyűlésre a felsége által mindig meghívassanak s ott az ország egyéb megyéihez hasonlóan ülés és szavazattal birjanak.

Magyarország azonban ezen az 1791. 12-ik és 1848. 3-ik törvények értelmében feltétlen jogáról lemondott, és saját területének érzéken megsejtése mellett az 1868. 30-ik törvényekben törvényesen is megalkotta az új Horvát-Szlavoniát és adott azoknak oly autonómiát, melylyel azok soha sem birtak és ilyet követelni alkotmányos uton sohasem is voltak jogosultak. Tabulo rasat csinált saját jogából és szentesítette az eddigi tényleges állapotot.

Ezen alapon jött létre az 1868. 30-ik törvényezik 66-ik §-a, mely szerint Horvát-Szlavon és Dalmát királyság területét képezik.

1. Fiume megye — Fiume város kertet kivételével — Buocari várossal és kertetével, 2. Zagráb, 3. Varasd, 4. Körös, 5. Pozsega, 6. Verőce, 7. Szerémmegye, továbbá: 1. likkai, 2. ottosányi, 3. ogulini, 4. szluini, 5. első báni, 6. második báni, 7. varasd-körösi, 8. varasd-szentgyörgyi, 9. gradiskai, 10. bródi, 11. pétervárad határőrezredek, és a mostani Dalmácia; — kimondván egyuttal a 65-ik §-ban, hogy Magyarország „különösen sürgetni fogja ezontul is, hogy a határőrvidék azon része, mely Horvát-Szlavonországhoz tartozik, s a határőrvidéken levő katonai községek ez országokkal, valamint törvényhozási, ugy közigazgatási és törvénykezési „tekintetben is egyesítsenek.”

Ezen egyesítést az 1871. évi legfelsőbb elhatározások megkezdették, az 1873. évi legfelsőbb rendeletek és törvények kiszélesítették, és ez évi július hóban kiadott császári és királyi rendeletek befejezték.

Kolozsvár, 1881. jul. 28.

Dr. Sz. Gy.

gyenge reménysugárhoz, s bizton hitte, hogy a nap nem fog ugy elmúlni, hogy barátja fel ne keresse őt, a szállodában feltette magában minden erejét összeszedve, megtartani rendes nyugalmát, legalább annyi ideig, míg félelme egész bizonyossággá nem válik.

Nagyon nehezen sikerült megtartania rendes, nyugodt modorát, s kikerülni a szeretetteljes, s aggódott Emilia örökösét, ki öntudatával birt a reá ruházott nagy felelősségnek védenézével szemben és félelmében, hogy vakága következtében egy oly tűzes, ingerlékeny szellemnek nem nyújthat elég védelmet, minden szülemű érzést, minden legkisebb kedély változást, de különösen rendes vidám hangulatának minden legkisebb ingadozását, azonnal észrevette Gertrudnál.

Gertrud kedélyhangulata, még akkor, míg reményét lel az azon bátorító gondolatban, hogy Villi hí maradtott régi barátságához, nagyon nyomott lehetett, mivel most azon tudat is kinozta, hogy többé nem lehetnek a régi lábón együtt és viszonyban, mint melyben elváltak egymástól; hogy Villiből világi lett, kinek új összeköttetései, új érdekei, új gondjai vannak, és hogy családott, midőn azon gyöngéd gondolatot ápolta folyton, hogy az ő kedvéért a természet törvényei változást fognak szenvedni és hogy az időnek nem lesz hatalma szeretetük nagyságát csökkenteni, vagy ingadozásnak tenni ki. Már azon körülményben is, hogy Villit a Clinton Isabella társaságában látta először, annyi év letelte után, volt

Vörös Sándor igazgató beszéde a kolozsmonostori m. k. gazdasági tanintézet záróünnepélyén 1881. július hó 30-án.

Igen tisztelt küldöttség, t. tanári kar, t. hallgatóság!

Egy betöltött tanévvel ismét többet számálhatunk tanintézetünk történetében a mai naptól kezdve, midőn tanévünk bezárása ünnepélyre ezennel egybegyűltünk.

Ha öröndetes és megnyugtató érzelem támad bennünk akkor, ha az egyszerű, mechanikai munkát sikerült jól bevégeztünk, vagy egyéb hasonló feladatoknak megfelleltünk, ugy annál méltóbb a megnyugvás örömének feltáma dása keblünkben, midőn egy hosszás, sok akaratot kívánó és folytonos szellemi munkának jutottunk el sikerrel határához.

Egy ilyen hosszú tartamu szellemi munkának — egy tanévnek nyugpontjához érkezünk el ma, melyet egyszersmind örömnapiak is tekinthetünk; de korant sem azért, hogy a szellemi munka után jelenleg a nyugvás napjai következnek, hanem azért örömnapi ez, mert e napon bennünket tanárokat azon érzet és tudat hat át, hogy hivatásunknak: a szakismeretek terjesztésének munkájában ismét egy évet működöttünk s járultunk tehetségtünk szerint a közjo emelésére; — a tanulóra pedig azért öröndetes e nap, mert egy évi szorgalom után gazdagabb lett a szellemi javakban s közelebb jutott célja eléréséhez, — igen — sokak pedig e nappal tanulási pályájuk végzéséhez is eljutottak.

Azonban, ha jelenleg évrázáról, a szellemi munkálkodás bekövetkező nyugpontjáról is szólnunk, de teljes szünetelés munkálkodásunk körében az oktatás és tanulás terén, ezuttal sem következhet be. Az ismeretek gyarapításának folytatólagos munkája vár reánk ezontul is; a pályavégzettek csak ezontul fognak építhetni az itt megszerzett szellemi alapokra; a pályájuk közepén állóknak ismeretkürtik szélesbítésére ezontul is folyton törekedniük kell, egyáltalán a szellemi munkásságát kell bennük fenntartanunk. Ha új ismereteket nem is gyűjt valaki, már az egyenes elcsajátított ismereteknek megtartása, emlétkünkben való folytonos megőrzése is szellemi munkával jár. És ezen munka uraim, t. hallgatóság elodázhataln követelmény önkre nézve; mert ha az itt, annyi szorgalom árán megszerzett ismereteket leledékenségre engedik menni, vesztések lesznek önk, mert szellemi tőkékükből veszítenek. S méltan kérhetjük ly: ha az anyagi javakban megfoglyatkozott ember sorsa: a szegénység szomorú és nyomasztó, vajjon mennyivel szomorubb és nyomasztóba a helyzete, azon embernek, a ki szellemi javait, ismereteit nem csak nem gyarapítja, de a meglevőket is elvesz. ni engedi s így szellemi szegénységbe jut.

Tehát ezen alkalommal is — midőn nyugpontra jutottunk — hangsúlyoznom kell a folytonos munkásság szükségét. S ha ügyeink nem is kívánják rövid időre oly megfeszített munkaságot, mint a minőt egy éven át kívántak, szellemünk rugékonyságának s fogékonyságának fenntartására irányuló napjaink után újult erővel foghatunk további feladatunkhoz.

Az ilyen napok azonban, mint tanévünk bezárása is, igen alkalmasak arra, sőt megis kívánják azt, hogy visszapihlantsunk a lefolyt időszak eseményeire s számot adjunk magunknak arról, hogy az intézmény, melynek tényezői voltunk, mily évre pillanthat vissza.

Engedje meg tehát a t. gyűlekezet, hogy

valami, mi az ellenkezőről győzte meg őt. Isabella oly lényegesen világias nézetekkel birt és oly igen kevés rokon-szenv és lelki rokonság létezett köztük! Igaz, hogy Villi egykori nagylelkű főnökének, s mostani idősb üzletlársának volt, s kétségtelenül közelebbi ismerettségben volt vele és teljes joga lehetett mindazon udvariasság, s előzékenységre, melyet iránta mutatott. De mind ennek daczára, nagy idegenkedést érzett, s fagyalló sejtelen szállta meg lelkét, jövő gondok és fájdalomra nézve, midőn oly bizalmas viszonyban látta lenni Villijét e leánynyal, ki vele mindig megvetéssel, s udvariatlanul bánt.

Azonban csak egyetlen út volt előtte, melyet követhetett, tudniillik összeszedni egész őnuralmát, sőt segélyül hívní a büszkeséget is, s minden esetre vidám, nyugodt modor után törekedni. Már azon félelem is, hogy két élesen látó szem felfedezhette titkát, hogy észrevehette, hogy valami nyomja szívét, kellemtlenül érintette őt, arra szolgált még vigyázóbbá lenni, azért minden erejét összeszedte, bement a szobába, hol Emilia várt reá, derült hangon jó reggelt kívánt neki, s mint rendesen, segédkezet nyújtott ültözködéséhez. Arczán még meglátáztok a nem rég ejtett könnyű nyoma, de ezeket Emilia nem láthatta, s reggelizés idejére ezek is merőben eltűntek.

(Folyt. köv.)

ezen alkalommal visszapihlantassak lefolyt tanévünk eseményeire s midőn ezeknek legrövidebbre vont vázlata közben öröndetes alkalmunk leend a kiváló szorgalmat és buzgalmat az emberbaráti kegyelet és ügyeszeretütl áthatott nem es alapítók adományából t. i. a „Boros Albert és gróf Mikó Imre emléke” jutalomdíjakkal nyilvánosan megjutalmazni, önkükből haladó tanulóink lesz néhány buzditó, s önkükből pályavégzett barátaink lesz néhány bucsu szavam. . .

Tanintézetünk 1880—1881-ik tanévi mozgalmairól a legrövidebben a következőket sorolhatom elő:

1. Tanári kar. Működött tanintézetünkön a lefolyt tanévben 6 rendes 2 rendkívüli, 2 segéd, 1 magántanár s részben 3 tansegéd, s a tantervben megállapított tantárgyak rendesen előadattak. Az első év téli félévének heti előadási óra száma volt 10, melyek az esti órákban tartattak; a nappali összes idő, valamint a nyári félév összes ideje a gyakorlatnak maradt. A második és harmadik tanévben a téli félév heti előadási óra száma volt 21 — illetve 26 — a gyakorlati órák eszerint 15, illetve 10, a nyári félévben a második és harmadik tanévben a heti előadási órák száma volt 24, illetve 24; a gyakorlatra maradt 22 hetenkiut. Ily módon a gyakorlat az elmélettel legszorosabb kapcsolatban tartatott.

Nem szabad, nem lehet öröndetes fölemelés nélkül hagyom tanári karunkat, illetőleg azon körülményt, hogy tanintézetünk ezen tanévben a kolozsvári kir. tudományos egyetem nagyságos Rectorát dr. Haller Károly urat szintén tanárául birhatta. — Haszonlóképen örömmel kell kiemelnem, hogy Szaniszló Albert tanár ur a tudományos egyetemen mint magántanár előadásait megnyitá, s hogy Szentkirályi Ákos ur a tud. egyetemen bölcsészettudorrá avatattott. — Oly nevezetes adatok ezek, melyeket lehetetlen örömmel nem említenünk, mert intézetünk társai között az egyedüli, mely tanári karát illetőleg ily kiváló mozzanatokra mutathat.

Az eddigi tansegédi állomásokat illetőleg, a 3 segédi állomás újból szerveztetvén, belőlük 2 állomás rendeztetett: 1 irodatiszt és 1 gazdasági segéd, mely állomások által az adminisztráció eddigi súlyos nehézségei fognak megszüntetni. Az állomásokra a kinevezések e napok alatt várhatók.

2. Tanulók. Boiratkozott a tanévben összesen 68 halgató, több hattal a megelőző tanévnél. Ezek közül rendes hallgató volt 50; rendkívüli főlévételi vizsgával 16, vendég 2. — Évközben eltávoztott 6. — Ösztöndíjban részesült 27, szabadhelyben 16. Tandíjmentességet nyert egész évre 1, félévre 4 halgató. — Végzett 15, kik végbizonyítványt is nyertek. — A tanulmányi előmenetel arányai: kitűnő 22.75%, jeles: 26%, jó 30.90%, elégséges: 20.35%. — A szorgalomból: igen szorgalmas 64.72%, szorgalmas 32.08%, nem elég szorgalmas 3.20%. — Magaviseletből csak két egyén lett kevésbé meg egyező osztálylyal megjelölve.

A hallgatókkal július hó 1-ső hetében tanulmányi kirándulás tartatott a kendilónai uradalomba, bonét visszajövet a bonczidai jeles kert s a választott gazdaság szemléltettek meg. — A tanulmányi források részletes leírását „Ertesítünk” hozandja a részvetti hallgatók tollaiból.

3. Taneszközök. Tanszaki szerelvényeink a mult év óta 2495 frt 24 kral gyarapodtak, s jelenlegi összes tanszaki leltári értékünk 26,162 frt 16 krt képvisel (1880 végén) miben a könyvtár 1793 művel s 8390 frt 39 kr értékkel szerepel. Járattott az intézet összesen 48 tudományos és szakli folyóiratot. A könyvtár s az olvasó terem a szaklapok legnagyobb részével a hallgatóságnak is rendelkezésére állott.

Melléklet a tanfolyam. Az állami tanító képezde legidősb osztályos tanára berendezett gazdasági mellék tanfolyam ez idén is folytatott. Előadott e tanfolyamban, földmívelés, növénytermelés, állattenyésztés Vörös S. igazító által, s vegytan Tuba L. tr. által. Részt vett e tanfolyamban 20 tanítóképezde növendék, kikhez csatlakozott még 4 unit. hattan hallgató, kiknek számára még külön kertészeti gyakorlatok is tartattak Ritter G. főkertész által.

5. A hallgatók egyletei. A) A hallgatóságnak között fennálló s önképzési jellegű olvasó kör ez évben folytatva Tuba L. ur elnöklete alatt hasznos munkásságát.

Tartott a kör 6 rendes, 4 felolvasó és 1 zártulást s 2 vitaközlást. A felolvasó üléseken Tuba L., Dr. Szaniszló A., Walter L., Dr. Szentkirályi A., trok és Vörös S. igazító tartották egy-egy közérdeklő és szakszerti felolvasást. A kör külön könyvtára ez évben gyarapodott 24 művel 60 kötetben s a könyvtár állománya a tanév végén tett 576 művet 748 kötetben. Öneréjén járattott a kör 5 lapot, a tr. uraktól kapott 5 lapot és használhatta az intézet folyóiratokat. Bevétele volt a tagsági díjak s ajándékokból 157 frt 03 kr, kiadása 129 frt 15 kr. Ugyan csak a kör munkásságát illeti annak kiemelése, hogy az első alkal adott 2 drb aranyra pályatételt tűzött ki „A vetési munkálat rendszeres leírását” kívánván, mely pályázatra 3 munka érkezvén be, a bírálók által a díjra első rend-

ben érdemesnek íteltetett „A ki halad az nem nem marad” jeligéjű, melynek szerzője Nagy Dezső II od éves, A vess ugy, hogy jól arat” bass” jeligés munkának 1 drb cs. arany jutalom határozattott; e munka szerzője Dezső Miklós végzett hallgató s „Az isten a főgazda stb.” jeligés munkának pedig dícséret szavaztatott, szerzője Váradí Géza végzett hallgató. Midőn a jutalmakat az érdemesítetteknek ezennel kézbesitem, örömlünknek adok kifejezést a szakszerti munkásság sikerei felett, s óhajtom, hogy ezen tívűs munkásság a körben jövőre is honos legyen, sőt gyarapodjék.

B) A hallgatóság segélyegyletének vagyon állapota a mult év zártával lett 1013 frt 03 kr; ez összeg az évfolytán kamatok és szíves adakozásokból 85 frt 68 kral gyarapodott s az egyleti tőke jelenleg 1097 rt 68 krt teszen, miből 1037 lrt 99 kr a takarékpénztárban gyümölcsözik s a többi értékpapírban fekszik. A saját szerény hozzájárulásonat nem tekintvén köszönetet kell itt szavaznom t. Kertész György tanár és Ruin Gyula mezőhegyesi uradalmi gazdasági urnak becses ajándékaikért.

C) Önkéntes tüzlőtő egyletünk, a tanév kezdetén azonnal megalakult s az éven át 43 taggal működött összesen 3 tüzesetnél, melyek közül a kolozsvári piaci égésnél kifejtett munkásságáért különös elismerésekben özv. gróf Teleky Domokosné 6 nagyságától 50 frt jutalomban is részesült. Részt vett az egylet a királyhágón inenni kerületi szövetség idej brásói közgyűlésén (Gálóczy D. és Szkália J.) 2 tagjának képviseléseként. Tartatott 16 gyakorlat s a július 24-én tartott zárgyakorlat és közgyűléssel ez évi munkásságát berekesztő.

(Folytatás következik.)

A SZÁSZOK ELYNYOMATÁSA.*)

Küküllő vidéke, jul. végén.

Az intransegans szász agitátorok túrszakra, a nagyszebeni főhadiszálláson, fíradhatlan buzgalmat fejt ki, a szászok „német nemzetisége” ellen irányzott merényletek költésében.

Tekintsük meg elfoglaltatlal és közelebbiről azon rémes képeket, melyek az agitátorok, a szászok manyargatásáról, a külföldet eláraszszák.

Az első panasz ezeltt hat évvel, az 1876. XII. t. cikik életbeletétele, az egykori királyföldnek az általános municipalis alkotmány keretében leendő bevonása ellen volt irányozva.

Minden józan gondolkodásu egyén, érdemeszerint méltatta ama különös kívánságot, hogy, egy közp korbeli porladozó rom a modern alkotmányos államok gunyjára, egy rendezett közigazgatási rendszert gátol akadályokért, s nevezetesen előszeretettől egy államocska iránt az alamban, a 170 ezernyi szász javára és a többi egyenjogusított állampolgárak rovására, még ezután is támogatassék és fenntartassék.

Az általános uralkodó municipalis alkotmány olyan szolás és tett szabadságot adott a szászoknak, a milyent bevándorlásuk óta Gejza király alatt, még nem élveztek. Természetesen, hogy ezzel megszűnt az u. n. megfeszítéses systemája (t. i. így nevezetettek a szárnys állatok, vadak, halak és bárányokból álló ajándékok, melyek nélkül a felek át nem merészelték lépni a szász hivatalnok ktszöbét) és hasonlóképen az egykor fennállott elutasítások szokása, ha a közhivatalnok, a községi magistratusok cliquejére támaszkodva, büntetlenül nyulhatott a közvagyon pénztárába. Mindezen és sok más sajnos körülmény épen eme etretneknek híresztelt, municipalis törvényezikik életbeletétele által, ha nem is teljesen, de mégis nagyrészben beszüntetett. Ha tehát most a hivatalnokok nem sikaszíthatnak többé büntetlenül, ha elnök a „kreis”-gyűléseken nem uralkodhatik már mindeható korlatlan hatalmas basaként, ez legkivált azon körülménynek köszönhető, hogy az egykor fennen magasztalt, szász municipalis alkotmány helyét az általános, egész Magyarország területén mindenkire a nyelv különbsége nélkül egyenlően érvényes, törvényesen alkotott és szentesített municipalis alkotmány foglalta el.

A második panasz az volt, hogy Kästner Henrik, ki nem is candidáltatott, nem bocsátottott választás alá a szebenmegyei alispáni állomásra. A törvény erre nézve világosan és határozottan szót. Kit a candidáló bizottság nem jelöl ki, azt nem lehet megválasztani. A candidáló bizottság Kästner Henriket nem jelölte ki. De az intranseganseknak mégis meg akarták választani. — Az úgy annak idején interpellatiók után a képviselőház elé is került. A panasz, mint alaptalan dolog, elutasítottott, a mi azonban nem gátolta igazgatóinkat, hogy a külföldi lapokat meg ne töltsek a rajtok elkövetet erőszak rémes festésével és az állítólagos ellenök elkövetett jogtalanságot, megvásárolt tollakkal, világgá ne bocsássák különböző röpíratok alakjában.

A harmadik gravament a szász egyetemet organisáló alapszabályok megállapítása alkalmából formaliter erőszakkal hozták fel. — A szász szövívők meg akarták húsítani minden áron az organisáló statutumok keresztülvitelét, a

*) Ez igen érdekes cikiket a „Pester Lloyd”-ból vettük át.

mennyiben olyan határozatok felvételét ohaították a statutumokba, melyek a törvényvel homlok-egyenest elenkezték. A belügyi miniszternek nem maradt egyéb hátra, hogy az alkotott törvényt érvényre emelje, ismételt felvilágosító rendeletek dacára, mint, hogy a szász egyetem főgyűlé-
sének kisebbsége által előterjesztett, s a tör-
vénynek tökéletesen megfelelő tervezetet jóvá-
hagyja.

(Folyt. köv.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Tompai Mihályról néhány érdekes adatot közöl a „Nemzeti Növelés” legújabb szá-
mában Kerkégyártó Elek, a ki a jeles költő
működése helyén Hamván járt s a kortársaitól
sokat hallott Tompáról. Többek közt az ottani
tanító Győri János, ki bizalmas barátja volt a
költőnek, beszélt róla néhány értelmes jellemző
adatot. Mily gyermekes kedély volt a költő, bi-
zonyítja e néhány jellemvonás. Tompa szorgal-
mas látogatója volt az iskolának. Órákon át
tanítgatott, avagy elmúltve nézte a gyermeket,
az istenség remek ékszerit. Ilyenkor fölőtte
hallgatag volt, egész lényén sajátos, majdnem
megdöbbentő melátság vett erőt, s midőn mereu-
geséből fölébredett, kifogyhatatlan volt a dicső
nyilatkozatokban. A világ legnagyobb emberei-
nek tartotta a tanítókat, s mint ilyet, Győrit
számtalanszor megölelte és megcsókolta. Végte-
lentül őrlött, ha Aranytól, Petőfitől, Gyúaitól vagy
esetleg töle szavaltak a gyermekek költeménye-
ket, az pedig igen lehangozta, sőt ingerültté is
tette, ha az erkölcsi regulákat karok szerint tanul-
gatták. Sokszor dalolt és játszott velük s gyer-
mekeskedéseken oly józikeket nevelt, hogy a
komolyabb természetű Győri János mai nap is
túrca dolgoknak tartja azt. Rendkívül fel tudott
lekedesni, s ilyenkor szíve hihetetlen módon
dobogott. Az érzések iszonyu rohamra leptek meg,
ha valakit várt s kétségbeesetten szenvedett, ha
neje csak tíz percet késett is. Alig képzeltél
gyöngédséggel szeretete nejét, s ha őt a hazi
szükségletek beszerzése, pl. Putnokra való me-
netel alkalmával egy rövid napra nélkülözni kel-
lett, a leggyótróbb kínokat állotta ki. Élénk fan-
táziaja mint egy körlet nélkül csapongva terem-
tett helyzeteket, melyekben nője baleseteit szem-
lélt. Ily módon ronsolta idegzetét, mely a be-
nyomasok iránt túlságosan fogékony volt. Az első
melyből raskodást lelki életére az Édes
János halála okozta. Régi barátság köteleke-
lőtte őket össze, s annak eredete a sárospataki
iskolai életig visszanyúlt. Édes János a nagyhi-
sri esperes-lelkész Édes Albertnek testvére, a
még nagyobbbírt Édes Gergelynek pedig fia
volt. Bámulatosan eleven észjárás, határozott
karakter, a köznép jólétéért hevülő, barátságot
kedvelő, izgékony természet jellemző. Mint szó-
nok heressége s gyújtó beszédei által vonta ma-
gára a figyelmet. Majdnem egész a lázításig ment
az akkori népjogellessen viszonyok ostoromlása-
ban. Mindazonáltal Tompa rendkívül ragaszkod-
tott hozzá s róla írta „Barátom halálán” című
szép versét, melynek kezdő sorai ezek:
Szerettem én őt, mint lelkemet,
Halálán szívem csaknem megrepedt;
S midőn a föld
Koporsójára hullt zörögve:
Megátkozám a temetőt.

Kivonat a Budapesti „Közlöny”-ből

Árverések: Marosvásrhelyi tvszk.
Gáspár Miklós 2948 frt b. ingatl. Spt. 2-án —
Segesvári jb. Zoltner Mihály 429 frt b. ingatl.
auguszt 1-sején. — Déési tvszk. Kosztin Naftýj
483 frt. b. ingatl. augusz. 29-én — Brassói tvszk.
Oliganaru György 400 frt. b. ingatl. Szeptember
1-sején — Basztercei tvszk. Brosier Johann in-
gat. auguszt. 11-én NagyEnyedi jb. Becző Dá-
niel 334 frt. b. ingatl. Szeptember 5-én — K.
vásárhelyi tvszk. Bertalis Lajos 440 frt. b. in-
gat. szept. 1-sején — K. vásárhelyi tvszk. Had-
nagy József 1307 frt. b. ingatl. szept. 2-án —
NagySzebeni tvszk. Gröss Adolf 2028 frt. b. in-
gat. szept. 5-én — M. vásárhelyi tvszk. Kályáni
Mihály 2642 frt. b. ingatl. szept. 2-án — Szász-
városi jb. Weler Mihály 540 frt. b. ingatl. szept.
1-sején — Szászsebesi jb. Turcu Domán 1010
frt. b. ingatl. auguszt 12-én. D. Szt Mártoni jb.
Papp György 8470 frt. b. ingatl. auguszt 29-én.

Pályázatok: A kadszíri m. k. vasgyári
hivatalnál kohó tisztí államasra aug. végéig —
Zalathnai főbányahivatalnál számtisztí államasra
aug. 15-éig — Nagy Szebeni p. u. igazgatóságá-
nál adópénztárnoki és ellenőri állomásokra 4 hét
alatt.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. augusztus 1.

Helyi hírek.

— **Ritka és nagy vendége** lesz Ko-
lozsmegyének e hó 20-án. A monarchia volt kül-
ügyminisztere gróf Andrassy Gyula nejével lo-
ányával és fiaival e nap városunkba érkezik
és innen az Oláh-Fenes mellett újonnan épít-
tett járásvi vadászakételejébe utazik.

— **Eszküvő.** Szongott Gerő fiatal keres-
kedő tegnap tartotta esküvőjét Gámán Irén
kisasszonnyal. Szerencsét kívánunk mi is,

— **Dr. Vályi Gábort** egyetemünk derék
tanárát súlyos betegség érte. Fiatal szép fele-
ségét, ki betegem ment haza Marosvásárhelyre a
szülői házhoz, a halál elragadta. Nehány hét
óta fekszik nehéz kórágon s sem az ápolás,
sem a szeretet nem volt elég erős megtartani
őt. Szombaton temették el a legnagyobb részvét
között apjának Bucher Miksa kereskedőnek há-
zától. Legyen béke vele s legyen vigasztalás
övének, kinek a nehezebb sors — az, hogy
tulájék őt — jutott osztályrészül.

— **Fillérestély.** A szombaton megtartott
fillérestély kiválóan sikerült. A Bánffy-kert szá-
zados hársainak lombjai alatt napfényről a
vidám aprónépség mulatott, majd a díszesen —
színes lampionokkal — világított táncszínen a
nagyok tánczoltak a késő éjjeli órákig. A fesze-
telen mulatság minél gyakoribb ismétlése kívá-
natos volna.

— **Nemzeti színház.** Tegnap este tar-
tatott a színház után az első előadás. Azon óhaj-
tással, hogy a vizsont találkozás örömeit ne
rontsuk meg az előadásra teendő megjegyzések-
kel — minden megjegyzés kellemetlen természe-
ténél fogva — csak konstataitjuk, hogy a sze-
melyzet jó részét jó kedvvel játsznai láttuk a
„Falu Rosszában,” mely a hirdetett Strike he-
lyett vétetett elő. Városunk társas életének a
nyári napok folytán elég nyomott hangulátára
olyan kellemes feliristól eszközölt szolgáltnak az
ismét megkezdett színi előadások, hogy a vi-
szontlátás felett érzett igaz örömlöknek el nem
mulaszthatjuk kifejezését adni. Minél több jó elő-
adást, s a közönség részéről minél nagyobb ér-
kedlődsét kívánunk.

— **A kolozsvári színházlatogatónál** közön-
ség egy része azon édes reménységben él, hogy
a jövő télen operában gyönyörködhetik. Nem
ösmérjük e tekintetben az intendatura szándékait,
de azt jól tudjuk, hogy azon esetre, ha történetesen
Spényiné szerződötésével a népszimnű nem
juthat színházunknál tulsulyra, az operánál ke-
vesebb meglepetésben alig részeltethetné az igaz-
gatóság a kolozsvári közönséget. Természetesen
az igények e részben csak mérsékeltek lehetnek,
s egy pár komolyabb classicus zeneművön kívül
csak a könnyebb fajú kisebb operák terjedhet-
nek. E célra azonban szinte mind feltalálhatók
Kolozsvárti az erők; Sillingné, Noszveda asz-
szonyt épen semmi sem gátolja, hogy olykor
ismét a világot jelentő deszkákra lépjen, Baloghné,
Pataký Otília, szintén szerződhetők volnának,
Sziklay Emília, Scholaszter, Várady, Marcell
már szerződöttve vannak, s így valószínűleg
csékély adozattal a közönség említett részének
is teljesedésbe mennének rég táplált óhajai.

— **Probatum est.** „Üst.” mai száma
a következő állítólagos levelet közli: Nyílt levél
Máriássy és gróf Bissingen huszártiszt urakhoz.
Tisztelt uraim! Én tudalevőleg Becskerek város
országgyűlési képviselője vagyok. Az is akarok
maradni, kérem tehát az urakat, sziveskedjenek
nem bántani s insultálni a becskereki újság
szerkesztőjét, mert különben a jövő választások
bizonyosan ez az ur lesz Becskerek városának
képviseleje. Probatum est. Tisztelettel Mihálovics,
országgyűlési képviselő.

— **Kolozsvári zenekedvelők Déván.**
A helyi zenekonzervatorium néhány tagja zené-
szeti körutat tesz a vidék kisebb városáiban.
Igen jól begyakorolt sextett ez s programjába
kizárólag a classicus zenét vette fel. Mult hó
27-én Déván játsztak s a „Hunyad” megrója
őket azért, mert „egy pár magyar darabot” nem
muzsikálnak. A baj persze abban van, hogy
a magyar zene nincs ma azon magaslatra fej-
lődve, hogy egy s z t k e b b körű társaság, mely
kizárólag a classicus zenét műveli, eljátsztható
classicus zeneszerzeményeket kapjon. A „Hu-
nyad” egyébiránt következőket írja: A kolozs-
vári zeneconservatorium néhány tagja, megyénk
városai közül egybő Szászvárosnak és Hunyadon,
mult hó 27-én pedig Déván zeneestélyt rendez-
tett egylettők alaptökejének növelésére. A nem-
zeti casino nagyterme félig sem telt meg érdeklő-
dők közönséggel, aminek egyebek mellett a
nagy bőség is lehetett oka. A zenekar tagjai
kivétel nélkül megérdemelték a sürti tapsokat,
melyekkel a közönség összefogó, szabatos játé-
kaikat megjutalmazta. Kiváló elismerésben része-
sült a vezénylő dr. Vajda Emil hegedűs-szólója
és dr. Kürthy Sándor gordonka-játéka, melyek
magasabb műtízlelő táusokdottak. Nem hagyhat-
juk azonban szó nélkül, hogy egy magyar zene-
egylet magyar tagjai egy magyar város közön-
sége előtt oly annyira idegeneknek mutatták
magokat, hogy alig egy pár magyar darabot
sem játszottak, jóllehet operáink és népdalaink
erre ma bőséges anyagot szolgáltatnak.

— **Adatok.** (A következők levonása
az olvasóra bízatik.) Az „Egyetértés”-ben ma
tárca jelen meg a Szejkéről. Irja Thaly Kál-
mán. Ő — ugymond — eddig külföldi fűrdőre
szokott járni üdülni, az idén azonban felbugy-
gyant benne fiatalságának emléke s hazai fűrdő-
től szerencsétlen. Joga van közöztük választani,
ő hát a Szejkét választja, mely közel esik Ud-
varhely városához. Thaly gyönyörűnek találja
a Szejkét, elragadóknak a hegyeket, melyek ott
körtölbe látszanak, s lelkesül a Sz. Udvarhely
mellett fekvő falvakon. Maga Udvarhely egész
lázba hozza. Haj, szép város biz az! Ritka vá-
rosnak van oly nagy intelligenciája, a polgári

osztály jól keres, munkás, ügyek, a piac
élénk, a házak szépek, izléssel építvők stb. Ez
az egyik „adat” az „Egyetértés”-ben. A másik
„adat” a tegnapielőtti „Függetlenség”-ben van.
Szól ekép: „Pártunk Székely-Udvarhelyt Ugrom
Gábor helyébe Thaly Kálmánt, e derék, kitűnő
stb. szándékozik képviselőjelölttől felléptetni. A
szerencsés választás... stb. stb.” — Az ada-
tokból vonja le az olvasó a következtetést. Mi
világért sem akarjuk azt állítani, mintha ifjúsági
édes emlékek a képviselőjelöltséget csábítgat-
ták volna az oly elragadóknak festett Udvarhely
megszemlélésére Thaly urat. Egyedül arra va-
gyunk kíváncsiak: vajjon Balázs báró, kit a
„Füg.” szorint Szilágyisomlyón léptettek fel,
nem csabul-e közlelebről, ifjúsági emlékei foly-
tán, a Szilágyiságba „üdülni”, s nem fog-e az
„Egyetértés”-ben panegyrist zenegni társzákban
Balázs báró hazánk eme bájos vidékéről. Mert
csak szép ország is ez a miénk. Lehet ám ezt
dicsérni még a szélbali hazafiáknak is, ha szük-
ségük van rá.

— **Új papírúzet.** Strazinger Gusztáv,
a városunkban jó emléktől Strazinger ezukrásznak
egyik előre törekvő, szorgalmas fia a Főtéren a
Lukács László házánál önálló papirkereskedést
nyitott. A kolozsvári kereskedői kar egy művelt,
fiatal tagot nyert benne. Ajánljuk őt a közönség
pártfogásába.

— **Talált hulla.** Lőrincz Mihály csizma-
diamester tegnap a kismezői temetőben egy
fára felakasztva találtatott; hulláját a rendőrség
kórházba szállította.

— **Közügyölési meghívó.** Választmá-
nyunk m. hó 29-én tartott gyűlése határozatából
kifolyólag, hivatkozással alapszabályaink 13-dik
§-ére, van szerencsénk intézetünk összes alapí-
tók, pártoló és működő tagjait a folyó hó 7-kén
(vasárnap) d. e. 11 órákor saját helyiségeink-
ben tartandó rendkívüli közgyűlésre
tiszteltetl meghívni. Tárty: A választmány
javaslata nagyobb helyiség kibérlése és zongora-
vétel iránt. Kolozsvárt, 1881. aug. 1-én. A
„Kolozsvári Zenekonservatorium” nevében: id.
Bodor Pál elnök, Magyaróssy Gyula
titkár.

— **Időjárás.** Európában: A depressió
(758 - 759) a continens északnyugati részében,
a nagy légnymás (766 - 767) a Balkán félsz-
igetén van. Az idő a depressionális rész kivéte-
lével derült, szélesedő, nagybodó meleggel.
— Hazánkban: részben északi, részben keleti
és délkeleti mérsékelt szelek mellett a hőmér-
séklet főlebb a légnymás pedig alább szállt.
Az idő általában véve derült, száraz. Az e hó
28-dikán előrejelzett kissé melegebb, szárazabb
idő, derült jellegével végehez közeledik a változó
jellegűt őt a jövő napokra, egyre több helyi
esőkkel, a hőmérséklet csökély változása mellett.
— Kilátás a jövő időre: Hazánkban: Keleten
derült, a nyugati felben napos, felhőssel válto-
kozó időt várhatni nagybodó meleggel.

Hazai hírek.

— **Erzsébet királyné.** A király elő
egy javaslatot terjesztettek a mult esztendőben,
mely a háboru idején való önkényes betegapo-
lásra vonatkozik. A javaslatot egész terjedelmé-
ben jóváhagyta a király, csupán annyit javítottat
rajta, hogy a hol — a magyar veres-keresztől
szólva — császárnénak is nevezik a királynét, a
birodalom dualisztikus alakulásnak megfelelően
kitűrttette a „császárné” szót. Azóta a magyar
egylet alapszabályai „Erzsébet királyné ő császári
és királyi felségének” nevezik a királynét.

— **Zmertych** Iván, ki Párisból gyalog jó
fővárosunkba, nagyon szépen halad nagyszerű
sportján. E hó 28-án Felheimban volt, mint on-
nan írják, s az 1650 kilométernyi utat, nem mint
előre tervezte 30, hanem 29 nap alatt reméli
megtehethni, — ha csak a bal lába sarkán kelet-
kezett hólyag ebben meg nem akadályozza. Egyéb
baja nincs is, mint hólyag. Elfáradva legke-
vésbé sincs, s edzett acélos izmaival 68 kilomé-
tert is megtett már utjában egy nap alatt, míg
egy napnak átlagos utja 35-5 kilométer. Daczá-
ra szívós kitartásának, s hogy magát kitűnő rend-
szerrel gondozza, eddig testeuljából 4 kilogram-
mot vesztett.

— **Gróf Moltke Tátrafüreden.** Gr.
Moltke a hírneves német hadvezér e hó 25-én
megjelent „unokaöccsével” Ő Tátrafüreden, de
másnap már tovább akart utazni azon ok miatt,
mivel igen rossz szobát kapott. Oltványi Pál pré-
post, pápai kamarás értesítlvén e körülmény-
ről, az igazgatóságot figyelmeztette a hibára és
azonnal csinos, alkalmas szobába helyezték őt
be; balával fogadta e gondoskodást, s így csak
júl. 28-án távozott porosz-sziléziai birtokára visz-
sza, hol az aratás épen most kezdődött. Apróbb
kirándulásokat a prépost ur társaságában tett,
ki neki itt mindent megmutatott. 81 éves a tá-
bornok, természeté magas, kissé nagyot ball. —
Távozása előtt bemutatata a prépostnak Károly
porosz kir. főhercegnek tegnap este ide érke-
zett 15 éves fiát, ki tanítójával és ezredes ud-
varmesterével szintén néhány napra előtött e szép
fűrdőbe, és ajánlotta őt a prépost szives gon-
doskodásába. Moltke tábornok nagy érdeklődés
között beszéltette el magának a szegedi katasz-
trófát és a most munka falatt lévő rekonstruk-
ciót és azon véleményét nyilvánította, miszerint
ngy van értesítve, hogy a szerencsétlen Tisza-
szabályozás okozta e bajt, és ezen kellene min.

denekelőtt segíteni. Midőn a prépost ur felemlít-
te, hogy ő Szegeden épen a Poroszországból a
csanádi püspöki megyébe menekült szegény is-
kola-nővérek nevét viselő apácák által vezetett
tanintézetnek igazgatója, kijelenté a tábornok,
hogy sajnálják őt is ezek eltávozását, de kö-
zeledek mindinkább azon időpont, midőn ezek
ismét visszatérhetnek elhagyott iskoláikba. — A
tábornok unokaöccse beszélt a prépostnak,
hogy az öreg ur inkognitóját nagyban őrzi, és
ha itt-ott a fűrdőhelyeken hódolati tisztelgések
keresik fel személyét, azonnal csomagoltat és
tovább utazik; itt is csak a prépost ur volt az
egyedüli, kivel társalgott. Az Anna-bált is me-
gtekinté, befizet a beletpi jegyet, de csak az aj-
tónál állott meg; kíváncsián nézte a csárdást,
de kifogásolta annál azt, hogy e nemzeti tánczot
alig járta 4 pár, hogy a tánczosok roppantul
kifárasztják e tánczál tánczosnéjakat. Jövőre
már kiszemelte magának a hazat, melyben lak-
ni fog; mert egy hónapot akar a jövő évben
itt tölteni.

— **Erős villamosapás.** Az „Ungvár”
írja: Köblében nemrég erős zivatar dühöngött.
A mezőn lévő juhnyáj közé csapott s abból 40
darabot megölt. A villám ereje oly széles körre
terjedt ki, hogy még a távolabbi álló bojtárt is
lesújtotta, kit csupán a gyorsan érkezett segély-
nek sikerült eszméletére hozni s kétnapi ápolás
által a haláltól megmenteni. Az életben maradt
juhok rémültükben három magas rakást képezve
egymásra másztak, mely helyzetből semmi
riasztásra sem mozdultak, s hogy egyen ne
nyomják egymást, úgy kellett őket szét szedni,
mint a kéréket.

— **Vízbe fultak.** A „Nem.” írja: A
mult heti esőzések alatt Gidófalván a patak
szombaton este annyira megáradt, hogy a kül-
lőnben is gyenge alapokon álló hidat a víz el-
vitte. Két fiatal leánynak e körülményről nem
volt tudomása és esteli 9 óra felé együtt meg-
indultak a szomszéd faluba. Utjukat a hidnak
vették, de a sötétben nem vehették észre, hogy
nincs előttük a hid s mikor fel akartak arra lép-
ni, mindkettő a hullámok alá merült el. Csak
egy velőt rázó sikót hallottak a szomszédos la-
kók s mire a szomorú helyre értek, már eltűnt
a két leány a habok közt. — Az egyik hulláját
más nap kifogták egy gát alatt, a másik sze-
rencsétlen csak tegnap sikerült megtalálni. Hul-
lája már feloszlatásnak indult a víz alatt.

— **A drága beteg.** Van a m. k. állami
lőtenyész-intézeteknek egy drága kincse, a két év
előtt közvetlenül Angliából beszerzett „Verneuil”
nevtelivel angol mő, mely ez idő szerint (az
öreg Buccanin fénykora már lejárván) a kisbéri
állami ménésintézet díszét képezi. Képzeltető,
hogy mily mérvű ijedelmét idézett elő e mén-
nek tegnap bekövetkezett kólikaszert megbe-
gedése, mely már-már végzetességgel fenyege-
zett. A mult éjjel a kisbéri ménés minden fegy-
verfogható gyógykavácsa és állatorvosa a drága
beteg köré gyűlt, hogy annak megmentése ér-
dekében a lehető megtegye. Fájdalom, azonban
a kisbéri tudós doktorok bölcsesége nem volt ké-
pes a drága beteg veszelýes helyzetét enyhíteni.
Volt hát lótas-futas, táviratozás orvosért Buda-
pestre. Szóval nagy volt az ijedelem. Ma reg-
gel azonban a betegség oly kedvező fordulatot
vett, hogy a nemes állat teljesen veszelýen ki-
vűlinek mondható. Ha megmondjuk, hogy e mén
beszerzési ára meghaladja a 100,000 mond száz-
ezer forintot, igazolva lesz a nagy ijedelem.

— **Hősés** júliusban. Mint a kassai Felv.
Közl. írja, e hó elején havazások voltak a Kár-
pátokban. Bécsi lapok jelentése szerint Karin-
thia több vidéken szintén hó volt a mult napok-
ban. Klagenfurt környékén a hegyeket meglehe-
tős réteg borítá el. A hőmérséklet tetemes csök-
kenése, mely a napokban érezhető volt, innét
magyarázható. Meteorológiai jelentések szerint
az újra beállott meleg idő tartós lesz.

Vegyes hírek.

— **Czigány tudós.** Charkovtól nem
messze — írja a „Golos” — egy mezei jószá-
gon M. J. Kunavin nevű csodás ember halt meg.
Kunavin hivatalosán névő orvos, egyike volt a
legeredetibb utazóknak. A cigányokra vonatko-
zólag t. i. minden lehető adatot megkerített. Ez
anyag gyűjtésére az egész vagyontól földadta,
s 35 évig utazott Európá, Ázsia és Afrika czi-
gány aravánjai közt. Közben megtanulta a külön-
féle (20) cigány tájnyelveket, továbbá a sanskrit,
zend és Előázsiaián divó más nyelveket. Sajnos,
halálával az egész összegyűjtött anyag kárba
vész, mert épen most fogott földolgozásához. Az
egyetlen ember, ki Kunavin gyűjteményét az
enyestőlől megmenthetné, Jelisjevics az orosz
földrajzi társaság tagja volna Kunavin öreg szol-
gája ura jegyzeteiből egyetlen lapot sem akar
mutatni senkinek, miután Kunavin halála előtt
megbizta, hogy mindent Jelisjevicsnek adjon át,
ha pedig rá nem talál, égesse el.

— **Tetovirozott rabló.** Egy nápolyi lap
felemlítve Genuaro Salzano hírhedt rabló elfoga-
tását, hírhéző a következő édes adatot fűzi:
Salzano kezén, mellén és vállain tetovirozva
volt. Mellén valóságos festmény díszlett; őt
magát ábrázolta ingujakban, a mint egy revol-
verrel meglő egy rendőrt, ki a golyótól találya,
összerogy. A háttérben tenger, elől házak, jobbra
és balra fák láthatók.

„Kelet” magántáviratai.

(Magyar távirati iroda.)

Budapest, aug. 1. A magyar nye-
remény kölcsön kisorsolása aug. 13-án és
nem 14 és 15-ikén délelőtt 10 órákor fog
a lottóigazgatóság által a budapesti fő-
vámplótában megtartatni. A magyar le-
számító és pénzváltóbank tegnapi rend-
kívüli közgyűlése a fővárosi közraktárak
átvétele tekintetében létesített megállapo-
dásokat tudomásul veszi és az igazgató-
ságot felhatalmazza a végleges szerződés
megkötésére. Az eddig 20.000 darab tel-
jesen befizetett 100 frtos részvényből álló
2 millió frt tőke, 80.000 darab teljesen
befizetett 100 frtos részvény kibocsátása
által, a mennyiben ezek 1881-dik évben
tényleg elarusíttatnak, s ezen év nyere-
ségébe részesülnek, 10 millió frtra emel-
tetik.

Eddigi alapszabályok jóváhagyattak.
Megválasztattak az igazgatóságba Széll
Kálmán, Dessewffy Aurél gr., Károlyi
Sándor gr., Széchenyi Pál gr., Hegedűs
Sándor, Lukács Béla, Wahrmann Mór,
Aebly Adolf, Loisch Ede, Neumann Fri-
gyes, Schweiger Adolf, Stoll Frigyes,
Beck Miksa, Házmán Ferencz, Neumann
Miksa és Tschögel Henrik. A felügyelő
bizottságba idősb Ráday Gedeon gr., gr.
Lovik Adolf, Klemer Armin, Bischoff
Lajos, Szentgyörgyi Ottó, Rott József és
dr. Mandelló Károly.

Ebenthal, aug. 1. A Koburg her-
cegek kastélyában tegnap délután ment
végbe a boldogult Ágost herceg gyász-
tisztessége. A gyászemlévényen a herceg
hűlt tetemei fémkoporsóba helyezett üveg-
koporsóban pihentek, melyre ibolyákból
és rózsákból fűzött koszorút helyeztek.
E koszorút királynénk küldte. Bécából
fél 12 órákor indult az udvari vonat
Dürnkruha, melyen a király volt kísé-
retével, s innen hercegi fogatokon Eben-
thalra hajtottak. Az első fogaton Erzsé-
bet és Mária főhercegnők, a második-
ban a király Vilmos főherceggel, a har-
madikon Rainer főherceg és a nassau
herceg ültek. A következő fogatokon a
király suiteje. Megérkezés után kirá-
lyunk a gyászterembe ment és ott rövid
imát mondott, őt követték gyászban Lui-
za hgnő, Klotild főhercegeasszony, Mária
Klementina özv. hercegnő, Rainer főh-
g s az elhunytak három fia: Fülöp, Ágost
és Pedro hercegek, József főherceg,
Miksa bajor herceg, mindnyájan zo-
kogva.

Jelen voltak még Aumale herceg, a
párisi gróf, Belgium, Portugal és Brazi-
lia követei, a bécsi mfegyilet küldöttsége
és számos tisztviselő. A beszentelést
Blümel bécsi káplán végezte. Az özvegy
hercegnő könyezve borult Luiza főher-
cegeasszony keblére, s roskadozva hagyá
el a termet. A király Fülöp herceget
vigasztalva, rövid időre visszavonult és
ezután külön vonaton visszatért Bécsbe.
A herceg tetemeit Koburgba vitték, hol
ma helyeztetik örök nyugalomra. A meg-
jelentek mind elutaztak Koburgba a te-
metésre. Fülöp herceg családí ügyek
rendezése végett rövid ideig itt marad,
azután visszatér Magyarországra. A her-
ceg özvegye Alcsutra megy. Ágost hg
teljes öntudat mellett hunyt el. A ki-
rálynak köszönetet mondott iránta tanu-
sított kegyességeért s röviden halála előtt
megjegyzé, hogy József főherceget már
nem láthatja, mert megjöttét nem éri
meg. A kezelő orvosok körülötte voltak.

Bukarest, augusztus 1. A vaspálya igaz-
gatók gyakran előforduló balesetek elhárítására
értekezletre gyűltek össze. Egyidejűleg vala-
mennyi pályának közös igazgatás alatt való
egyesítése iránt is megindítottak a tárgyalások.

Konstantinápoly, aug. 1. A szultán a
tognapi magánkihallgatás alatt igen szívélyesen
beszélgetett Monthonon francia képviselővel, mely
körülmény bizonyítékot ad Török és Francia-
ország közt uralkodó egyetértésről.

Belgrád, aug. 1. Vitalis allavállalkozó és
a szerb vasuti építés vezetője tegnap ide érke-
zett. Topidéri vonal kiépítése gyorsan halad
előre, azután az alagut építését fogják meg-
kezdeni.

Páris, aug. 1. Napoleon herceg a bona-
partista választási bizottsághoz levelet intézett,
melyben az alkotmány revizióját kéri.

Washington, aug. 1. Garfield elnök
folyvást javul, az orvosok egyetértének, hogy a
golyó az altestben a köldöktől jobbra és 5 hü-
velyknyire alatta épen a lágýékön felül fekszik.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

RÉKÉSV KÁROLY.

NYILTTÉR. *)

Gyermek gyógyász dr. Fischer, aki a
legújabb tapasztalatok szerint, és kényelmes
gyógymódon gyógykezel, lakik Diana-fűrdő I.
emeletben.

*) E rovat alatt megjelenő cikkekért semmi fele-
lősséget sem vállal. Szerk.

